

Nr 153.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1937/1938 till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkten 209, sid. 504—508 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att dels godkänna en i statsrådsprotokollet intagen avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938, dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 134,100 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *N. Holmström* och *R. Lindström* (I: 103) och den andra inom andra kammaren av herrar *R. Lundqvist* och *G. Arnemark* (II: 220), vari hemställts, att riksdagen ville för budgetåret 1937/1938 fastställa arvodet för kamreraren vid gymnastiska centralinstitutet till 1,800 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 150, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 februari 1937 — med ändring uti ifrågakommande delar av de under punkten 209 i åttonde huvudtiteln av ovannämnda proposition (nr 1) framlagda förslag — föreslagit riksdagen att dels medgiva, att för i nämnda statsrådsprotokoll för den 19 februari 1937 angivet ändamål må för budgetåret 1936/1937 utgå erforderligt belopp ur den i avlöningsstaten för gymnastiska centralinstitutet uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, dels godkänna en i statsrådsprotokollet intagen avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938, dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlö-

ningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 137,100 kronor.

Förevarande anslag är för närvarande uppfört med 135,500 kronor. Ur en i den nuvarande avlöningsstaten uppförd delpost till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp utgår bland annat arvode åt en sekreterare med 600 kronor och åt en kamrerare med 1,000 kronor. Av en i avlöningsstaten uppförd anslagspost å 6,200 kronor till avlöning till övrig icke-ordinarie personal skall ett belopp av 4,200 kronor disponeras till arvoden åt övningslärare vid läroverk.

Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition gjorda framställning om anslag till förevarande ändamål innebär följande förändringar i förhållande till det för samma ändamål nu utgående anslaget, nämligen *att* arvodet till sekreteraren höjes till 1,200 kronor, *att* det belopp av 4,200 kronor, som skall disponeras till arvoden åt övningslärare vid läroverk, skall få disponeras till »arvoden åt övningslärare vid skolor», *samt att* vissa anslagsposter i vanlig ordning minskas med belopp, motsvarande familjepensionsavdragen.

Nu omförmälda förändringar medföra en anslagsminskning med tillhoppa 1,400 kronor.

Av statsrådsprotokollet för den 4 januari 1937 inhämtas, att direktionen över gymnastiska centralinstitutet i sina anslagspetita för nästkommande budgetår — utöver vad sålunda av Kungl. Maj:t föreslagits — bland annat ifrågasatt höjning av sekreterarens, kamrerarens och bibliotekariens arvoden till respektive 1,550, 1,800 och 1,000 kronor. Direktionens ordförande samt en av dess ledamöter hava i särskilda yttranden förklarat sig anse, att kamrerararvudet syntes kunna bibehållas vid det nuvarande.

Direktionen hade jämväl i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår gjort motsvarande framställning angående höjning av nämnda arvoden, vilken framställning av statskontoret i utlåtande den 28 oktober 1935 avstyrkts men av riksräkenskapsverket i utlåtande den 7 december 1935 tillstyrkts, i vad densamma gällde kamreraren. Framställningen, vilken icke biträdades av departementschefen, framfördes vid 1936 års riksdag i motionen II: 538, i anledning varav statsutskottet i sitt utlåtande nr 8 yttrade, att utskottet icke ville bestrida, att arvodena till ifrågavarande befattningshavare — särskilt till sekreteraren med hänsyn till hans genom gymnastiska centralinstitutets omorganisation ökade arbetsbörda — kunde betecknas som ganska låga. Med hänsyn dels till det förhållandet, att dessa arvoden reglerats så sent som vid 1934 års riksdag, dels ock därtill, att en arvodesreglering av här förevarande art närmast syntes böra ske efter förslag av Kungl. Maj:t, funne sig

utskottet emellertid böra avstyrka vad i motionen II: 538 hemställts. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Till stöd för det motionsvis framförda yrkandet om höjning av kamrerarearvodet har i motionen I: 103 anförts bland annat:

Genom institutets omorganisation har antalet löntagare ökats samt anslaget till avlöning stigit från 113,410 kronor för budgetåret 1933/1934 till 135,500 kronor som anvisats för innevarande budgetår.

Å andra sidan har genom fondernas överflyttande på statskontoret arbetet minskats, så till vida att fondernas 40 stycken verifikationer bortfallit.

Till handläggning av kamreraren finnas alltjämt statskassans cirka 600 stycken inkomstverifikationer samt ungefär lika många utgiftsverifikationer. Arbetstiden utgör 2—4 timmar dagligen.

I anledning av vad i berörda motioner anförts, har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden från *riksräkenskapsverket* och *statskontoret*.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 24 mars 1937 till en början erinrat om vad ämbetsverket tidigare i ämnet framhållit såsom skäl för att ett arvode av 1,800 kronor för år till räkenskapsföraren — kamreraren — icke kunde anses oskäligt högt.

Vad anginge ett av reservanterna inom direktionen gjort uttalande om att vissa delar av kamrerarens arbete skulle komma att överlämnas till kansliskrivaren, hade ämbetsverket inhämtat, att något beslut härom icke föreläge samt att kansliskrivarens göromål redan nu vore så omfattande, att ytterligare arbete näppeligen kunde tänkas komma att tilldelas denna befattningshavare.

Vad anginge överförandet av förvaltningen av institutets fonder till statskontoret, ansåge riksräkenskapsverket, att endast en helt obetydlig lättnad härigenom inträtt i kamrerarens göromål. Ej heller kunde enligt riksräkenskapsverkets mening överförandet av den sjukgymnastiska verksamheten till serafimerlasarettet, vilket medfört en årlig minskning av omkring 50 inkomst- och 25 utgiftsverifikationer, i och för sig tillmätas någon avgörande betydelse vid bestämmandet av arvodets storlek. I detta sammanhang syntes förtjäna framhållas, att i institutets räkenskaper antalet inkomstverifikationer, som för budgetåret 1932/1933 uppgått till 231, till följd av de utav riksräkenskapsverket meddelade detaljerade föreskrifterna angående inkomstkontrollen vid uthyrning av institutets salar numera överstege 600 (budgetåret 1935/1936) eller alltså nära tredubblats samt att antalet utgiftsverifikationer alltjämt uppginge till omkring 600, varför alltså institutets räkenskaper för år nu omfattade sammanlagt omkring 1,200 verifikationer.

Den förnyade undersökning, som i anledning av förevarande remiss inom riksräkenskapsverket verkställets, hade sålunda givit vid handen, att hitintills icke tillkommit någon omständighet, som kunde föranleda riksräkenskapsverket att frånga sin tidigare vunna uppfattning i fråga om den skäliga storleken av arvodet till kamreraren. Riksräkenskapsverket ville därför för sin del tillstyrka den föreslagna höjningen av

arvodet till 1,800 kronor, vilket belopp syntes ämbetsverket vara snarare lågt än högt tilltaget.

Statskontoret har i utlåtande den 30 april 1937 anfört:

Avgörande för statskontorets ståndpunktstagande i föreliggande fråga hade i första hand varit, att det syntes ämbetsverket självfallet att utgå från den form för organisationen av institutets förvaltning som så sent som av 1934 års riksdag beslutats. I göromålen å den nya kansliskrivarbefattning, som därvid inrättats, skulle nämligen ingå bland annat just kamrerargöromålen. Endast under en övergångsperiod skulle dessa göromål bestridas av en med arvode avlönad särskild kamrerare, vars arbete i görligaste mån skulle underlättas genom det enklare arbetets överlämnande till nuvarande kansliskrivaren.

Med denna bakgrund hade det syntes statskontoret, att frågan om omreglering av kamrerarens löneförmåner icke för närvarande borde tagas till ny behandling, i synnerhet som den ovanberörda överflyttningen till kansliskrivaren av kamerala göromål ännu ej hunnit vidtagas. Av vad reservanterna inom direktionen — bland vilka befunno sig direktionens nuvarande ordförande — anfört torde framgå, att en dylik överflyttning, som för övrigt ingått bland förutsättningarna för tjänstens placering i 11 lönegraden, vore tillämnad.

I anledning av vad riksräkenskapsverket i ärendet anfört ville statskontoret fästa uppmärksamheten därå, att förefintligheten av de av riksräkenskapsverket meddelade föreskrifterna rörande inkomstkontrollen vid uthyrning av institutets salar varit känd redan för 1934 års riksdag, varför hänsyn till det merarbete, som därigenom vållades kamreraren, sålunda tagits vid bestämmandet av hans nuvarande arvode. I övrigt ville statskontoret understryka den av reservanterna inom direktionen framhållna omständigheten, att minskning av kamrerarens arbete måste uppstå genom överflyttandet till statskontoret av institutets fondförvaltning och nedläggandet av poliklinikerna därstädes.

Emellertid ansåge sig statskontoret böra ytterligare framhålla, att antalet verifikationer icke enbart syntes böra läggas till grund vid ett bedömande av kamrerarens arbetsbörda, helst som någon utökning av hans arbetstid — enligt i ärendet förekommande uppgift — icke syntes hava ägt rum. Kamrerarens ekonomiska ansvarighet måste vidare — trots ökningen av statsanslaget — anses hava undergått minskning genom fondförvaltningens överflyttande till statskontoret. Den i övrigt erforderliga lättningen torde böra beredas genom fullföljandet av 1934 års riksdags avsikt att till kansliskrivaren överföra kamerala göromål i tillräcklig utsträckning.

Slutligen ville ämbetsverket uttala, att, såsom ock av 1936 års riksdag i samband med behandlingen av enahanda spörsmål framhållits, en fråga sådan som den förevarande av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna syntes böra upptagas till prövning av Kungl. Maj:t i samband med andra likartade anslagsäskanden. I frågans nuvarande läge ansåge sig statskontoret icke kunna tillstyrka bifall de remitterade motionerna.

Beträffande det i propositionen nr 150 framlagda förslaget angående personligt lönetillägg åt föreståndaren för institutet A. H. Johnsson m. m. inhämtas av sistnämnda proposition följande:

Föreståndaren åtnjuter nu dels ett arvode av 3,000 kronor och dels — under förutsättning, att han icke innehar tjänst såsom lärare vid institutet — ett tilläggsarvode av likaledes 3,000 kronor.

Kungl. Maj:ts i 1937 års åttonde huvudtitel under punkten 209 framlagda förslag rörande anslag för budgetåret 1937/1938 till gymnastiska centralinstitutet bygger på den förutsättningen, att föreståndarens avlöningsförmåner skulle för sistnämnda budgetår utgå med samma belopp som för innevarande budgetår.

Kungl. Maj:t förordnade den 13 november 1936 översten i armén, överstelöjtnanten i trängens reserv A. H. Johnsson att från och med den 1 januari 1937 tills vidare intill utgången av december 1938 vara föreståndare för institutet. Dessförinnan innehades föreståndartjänsten av majoren i Värmlands regementes reserv E. G. P. Winroth.

I skrivelse den 29 januari 1937 har *direktionen över gymnastiska centralinstitutet* gjort framställning angående förhöjt arvode åt institutets föreståndare, räknat från och med den 1 januari 1937. Över nämnda framställning har *statskontoret* den 8 februari 1937 avgivit utlåtande.

Direktionen har erinrat, att enligt 5 § 1 mom. militära tjänstepensionsreglementet (nr 167/1935), som trätt i kraft den 1 juli 1935, finge befattningshavare, vilken komme i åtnjutande av pension enligt reglementets bestämmelser, av denna pension uppbära endast en tredjedel, om han vid avgång från den militära befattningen åtnjöte eller sedermera erhöle lön eller arvode för annan statstjänst och de sammanlagda förmånerna uppginge till sådant belopp, att de för år räknat överstege 5,004 kronor, med iakttagande likväl, bland annat, att i förekommande fall därutöver finge utgå så mycket av den återstående delen av pensionen, att vad vederbörande ägde behålla ej understege summan av den större förmånen och $\frac{1}{3}$ av den mindre. Då Johnssons pension såsom överstelöjtnant i trängens reserv utginge med 6,036 kronor om året och han enligt nyssnämnda bestämmelse måste vidkännas reduktion av detta belopp, komme arvodet såsom föreståndare att i själva verket utgöra allenast omkring 2,000 kronor.

Enligt 5 § 2 mom. militära tjänstepensionsreglementet skulle vid tillämpning av ovannämnda reduktionsregel iakttagas bland annat, att hänsyn i regel icke skulle tagas till i stat upptaget eller av Kungl. Maj:t fastställt arvode för icke-ordinarie befattning vid försvarsväsendet eller sjökarteverket. I förhållande till dessa med föreståndarbefattningen jämförbara arvodestagare bleve föreståndaren enligt direktionens förmenande oskäligt missgynnad.

Winroth hade förutom fullt arvode åtnjutit full pension. Tre av institutets lärare åtnjöte förutom lön jämväl full pension såsom pensionerade officerare. Vid bestämmandet av tilläggsarvodet åt föreståndaren hade tagits hänsyn till då gällande pensionsbestämmelser för officerare och några vittgående ändringar i dessa bestämmelser hade icke kunnat förutses. Med hänsyn härtill och till det ansvarsfulla och omfattande arbete, som ålåg föreståndaren, syntes det *direktionen* synnerligen angeläget, att föreståndaren erhöle ersättning för vad han nödgades avstå av sin pension.

Statskontoret har understrukt, att de undantag från den i 5 § 1 mom. omförmälda reglemente givna huvudregeln angående reduktion av pensionen, som stadgades i 2 mom. samma paragraf, ej ägde tillämpning beträffande ifrågavarande föreståndare. Med hänsyn till konsekvenserna funne statskontoret betänkligt, att avsteg gjordes från de enligt nyssberörda författning gällande reglerna.

För den händelse emellertid de löneförmåner, till vilka *Johnsson* vore berättigad, icke skulle anses tillfyllest, syntes en eventuell fyllnadsersättning lämpligen böra erhålla formen av ett personligt lönetillägg, vilket syntes kunna beräknas förslagsvis på följande sätt.

Statsmakterna hade ursprungligen i första hand tänkt sig att en av de båda i 26:e löneklassen placerade lärarna vid institutet jämväl skulle tjänstgöra såsom föreståndare och i sådan egenskap uppbära ett arvode av 3,000 kronor. Om man utginge från lärarlön i högsta löneklassen, 10,020 kronor, skulle således kostnaderna för föreståndartjänstens uppehållande belöpa sig till 13,020 kronor. Härvid hade emellertid förutsatts, att hälften av undervisningen å den ordinarie tjänsten skulle kunna uppehållas av vikarie. Toges hänsyn härtill, syntes det naturligt att beräkna kostnaden för uppehållande av själva föreståndarskapet till halva lärarlönen, omkring 5,000 kronor, jämte det särskilda arvodet, 3,000 kronor, eller tillhoppa 8,000 kronor.

Därest ett personligt lönetillägg ansåges böra tillerkännas *Johnsson*, syntes med utgångspunkt från ovan angivna beräkningssätt detta tillägg — utan att den ursprungligen för föreståndarskapet beräknade kostnaden därigenom överskredes — böra bestämmas till skillnaden mellan nyssnämnda 8,000 kronor och de 6,000 kronor, varmed sagda ersättning för närvarande utginge, eller till 2,000 kronor.

Departementschefen har beträffande nu förevarande fråga för egen del anfört:

De för *Johnsson* i hans egenskap av officer gällande pensionsbestämmelserna hava medfört, att hans effektiva arvode såsom föreståndare för gymnastiska centralinstitutet minskats till omkring 2,000 kronor. Det synes mig uppenbart, att detta belopp ej utgör en skälig ersättning för de ansvarsfulla arbetsuppgifter, som ankomma på föreståndaren. En förbättring av de *Johnsson* tillkommande förmåner skulle — vilket synes hava föresvävat institutets direktion — kunna ske genom att för föreståndarens del medgiva undantag från omförmälda reduktionsregel i militära tjänstepensionsreglementet. Denna utväg synes dock med hänsyn till vad statskontoret härutinnan anfört ej böra anlitas. Lämpligare torde vara att bereda honom ett personligt lönetillägg. Enligt den av statskontoret använda beräkningsgrunden skulle lönetillägget bestämmas till 2,000 kronor. Jag kan på denna punkt icke följa statskontoret. Såväl billighetshänsyn som omsorgen om institutets intressen tala enligt min mening för att lönetillägget beräknas till så stort belopp, att *Johnsson* erhåller visserligen icke full kompensation för den inträdda minskningen men dock ett något större vederlag än statskontoret ifrågasatt. Jag föreslår i sådant hänseende ett belopp av 3,000 kronor.

Då *Johnsson* tillträtt sin tjänst såsom föreståndare den 1 januari 1937, synes lönetillägget böra utgå från och med sistnämnda dag. Den

på budgetåret 1936/1937 belöpande delen av lönetillägget torde lämpligen böra bestridas från den i avlöningsstaten för nämnda budgetår uppförda, förslagsvis beräknade anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas. För nästkommande budgetår åter böra medel anvisas under delposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Grundbelopp. I följd härav bör, med ändring av vad därutinnan i 1937 års statsverksproposition föreslagits, nämnda delpost för nästkommande budgetår beräknas till $(65,400 + 3,000 =) 68,400$ kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör sålunda uppföras med $(66,200 + 3,000 =) 69,200$ kronor och avlöningsstatens slutsumma i anledning därav höjas till 137,100 kronor.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag om höjning av sekreterararvodet med 600 kronor till 1,200 kronor är enligt utskottets mening välmotiverat. Den omständigheten, att den nuvarande anordningen för kamreraregöromålens bestridande av riksdagen tänkts närmast som en övergångsanordning, talar emot en motsvarande höjning av kamrerarearvodet. Vad i ärendet anförts, synes emellertid giva visst fog för en mindre höjning även av sistnämnda arvode. Såvitt utskottet kan bedöma, föreligger dock icke anledning att tillerkänna kamreraren högre ersättning än utskottet nyss förutsatt skola utgå till sekreteraren. Utskottet tillstyrker därför, i anledning av vad i de båda ovannämnda motionerna yrkats, att kamrerarearvodet höjes från 1,000 kronor till 1,200 kronor.

Utskottet.

Om den i gällande pensionsbestämmelser föreskrivna reduktionsregeln icke ägt tillämpning, skulle den nuvarande föreståndaren för institutet ägt uppbära arvodes- och pensionsförmåner med tillhoppa omkring 12,000 kronor. Reduktionsregelns tillämpning medför, att ifrågavarande behålla inkomst minskas med i runt tal 4,000 kronor till omkring 8,000 kronor. Direktionen för institutet har förutsatt, att föreståndaren skulle erhålla full ersättning för vad han nödgas avstå av sin pension. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den behålla inkomsten skulle genom ett personligt lönetillägg höjas med 3,000 kronor till omkring 11,000 kronor, medan statskontoret ansett höjningen kunna begränsas inom ramen av en inkomst av omkring 10,000 kronor.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning om att Johnsson bör av ifrågavarande anledning beredas särskild fyllnadsersättning. Ges åt denna ersättning formen av ett personligt lönetillägg, kan en sådan åtgärd, med hänsyn jämväl tagen till befattningens speciella karaktär, knappast tänkas verka i prejudicerande riktning.

I fråga om ersättningens belopp tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, vilket synes utgöra en lämplig medelväg mellan direktionens förslag om tillerkännande av full ersättning åt föreståndaren och stats-

kontorets om en till 2,000 kronor reducerad ersättning samt bereda föreståndaren en inkomstnivå, som synes skälig med hänsyn till hans arbetsuppgifter och i jämförelse med de honom underställda lärarnas inkomster.

I övrigt har utskottet icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts under punkt 209 i åttonde huvudtiteln och i den ovannämnda propositionen framlagda förslag. I förslaget till avlöningsstat bör vidtagas allenast den ändring, som betingas av den av utskottet förordade höjningen av kamrerararvodet med 200 kronor. Anslagets belopp bör alltså höjas från av Kungl. Maj:t föreslagna 137,100 kronor till 137,300 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom herrar Holmströms och Lindströms samt herrar Lundqvists och Arnemarks ovannämnda motioner (I: 103 och II: 220),

a) medgiva, att för i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 februari 1937 angivet ändamål må för budgetåret 1936/1937 utgå erforderligt belopp ur den i avlöningsstaten för gymnastiska centralinstitutet uppförda anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	52,800
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	6,100
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Grundbelopp	kronor	68,600
b. Vikariatsersättningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	800
	»	69,400
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	»	6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	2,800

Summa förslagsanslag kronor 137,300;

c) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 137,300 kronor.

Stockholm den 18 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Borell*, *Bergström*, *Pauli*, *Johanson* i Faleberg, *Jonsson*, *Rahmn* och *Hörstadius* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Holmdahl*, *Lindberg* i Umeå, *Andersson* i Södergård, *Olsson* i Staxäng, *De Geer* i Hanaskog och *Bergvall*.

Reservation

av herr *Pauli*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herrar *Holmströms* och *Lindströms* samt herrar *Lundqvists* och *Arnemarks* motioner I: 103 och II: 220.
